

Ese detrei ori in septemană: Mercuri-a, Vineri-a și Dominecă, cindu o căză întrăga, cindu numai diumetate, adeca după momentul impregiurărilor.

Prețul de prenumerație:

pentru Austria:	
pe anu intregu	8 fl. v. a.
" diumetatu de anu	4 " "
" patraru	2 " "
pentru Romani'a si strainetate:	
pe anu intregu	16 fl. v. a.
" diumetate de anu	8 " "
" patraru	4 " "

Viena 13/25 augustu 1868.

Aparatul celu cu siepte-spre-diece rōte (cum i se dice constituționalismul austriac numerandu multimea dietelor provinciali) s'a pus in miscare sambea trecuta. Nu vom luă acă notitia despre dietă fie carei provinciile, parte pentru că n'are se ne intereseze pre noi români, parte pentru că neci insele pentru sine acele diete n'au prè multa importanța politica. Dóue inse nu le potem trece cu vederea, si a nume un'a pentru că e romanescă: dietă Bucovinei, — si alt'a pentru că dens'a fiindu cea mai mare dintre tōte, pretinde cu totu dreptul se influintizeze sistem'a intrăga a constituționalismului din monarchia, intielegem dietă Boemiei.

Catul despre dietă Bucovinei, raportele nōstre ce vor urmā, vor se ni arate tōte afacerile cu de amenuntul. Pana acă actul deschiderii ocupă totu timpulu. Nu ne indoim neci despre sentimentele neci despre energi'a românilor din patri'a lui Stefan cel Mare, dar daca am speră si am acceptă multu de la densii, ar insemnă a nu cunoscere neci pusetiunea loru, neci constituționalismul cislaitanu, neci autonomi'a de carea se bucura singuratecele tierisiore.

Am recunoscutu Cislaitaniei că tie ne socotă de individualitatile singurate celor tieri mai multu de catu Transilvania carea tōta vieti'a publica tind a o concentră in Buda-Pesta. Este inse una privinta carea nu pote face Cislaitaniei onore asemene, si asta privintia e: eserțiul drepturilor de autonomia ce compete tierilor. Unu comitatu cutarele in Ungari'a are dreptulu d'a-si alege oficialii sei, inse in Cislaitanu asemene dreptu nu compete neci dietelor, ci oficialii se numesc de catra regimulu din Vien'a, si acestu regim nu mai considera pururea ca oficialulu se fie fiul patriei. Asie se face că Bucovina e plina de oficiali slavi, mai vertosu din Galitsa si acă e caus'a pentru carea diseram că nu se pote speră multu de la dietă actuala avendu o suera de competitia a-tatu de restrinsa.

Cine denumesce, numai acel'a pote destitu, — cine are a mana denumirea si destituirea, are intrăg'a potere disciplinaria. Ce ar poté dara dietă se faca pentru administratiune, justitia, cultu, invetimenti etc. etc. candu oficialii cunoște că influint'a dietei a supr'a loru este atatu de mica.

Tōte acestea ar fi cale vale. Reulu celu mai mare lu vedemu aiurea, adeca ne temem de o influintia demoralizatoră căci prè lesne se pote ca poporul vediendu oficialii straini se-si splice astfel: n'are incredere guvernulu in noi, si de aceea ni denumesce straini. Conscientia apoi e că nu te apropisi cu incredere de cel'a despre care presupuni că n'are incredere in tine. Recomendămu parerile nōstre onor. guvernu, convinsi că ministerulu parlamentariu de Viena tind a multiat dorintele tuturor nationalitatilor si nu a le sugrumă cum face ministerulu din Buda-Pesta.

Dietă Bohemie deschidiendu-se sambata, cehii presintara presedintiei unu memorandu arendandu diece puncte pentru cari densii nu potu partecipă la asta dieta, si apoi neci nu s'a infatisatu neci unu cehu, éra organele cehice numescu dietă „adunant'a deputatilor nemti." In acestu memorandu lungu cehii spune că densii facu mai 2/3 parti din poporatiunea regatului, se plangu contra legii electorale, si dechiara că densii re-

manu constanti pentru legile si drepturile loru secularie.

Facem u se urmeze acă cateva păsuri din memorandulu cehilor:

Tierile casei de Austri'a, pana la 1848 nu formau unu statu unitariu, ci mai multe state in relatiuni diferite catra corona, cari pe bas'a santiunei pragmatice aveau o dinastia comună. A nume corona Boemiei, cu tierile ce se tenu de ea, n'a fostu neci cindu in unu reala catra cutare statu austriacu, cu atat'a mai putinu nu catra unu statu cislaitanicu, dens'a eră impreunata cu cas'a de Abisburg prin succesiunea la tronu ce eră comună tuturor tierilor.

Ori ce schimbare a relatiunei intre regatul de Boem'a si Domnitorulu, nu pote se se intempe altintre de catu prin unu tratat intre Domnitorulu si natiunea politica intru intielesulu legilor nōstre.

Neci o corporatiune strina teritoriului Boemiei, asie-dăra neci senatulu imperiale cislaitanu neci delegatiunea lui nu pote se primăcea a supr'a acestei tieri cutarea partea din detoriele imperiului, nu pote impune contributiuni, nu pote cu dreptul se primăcea neci unu feliu de oblegamentu... Totu ce s'a otarit acolo, se considera de faptă simpla, dar nu de unu oblegamentu de jure pentru regatul Boemiei.

A complană aceste incurcature de constitutiune, se pote numai prin o invoiela intre prè inaltiatulu nostru rege si intre natiunea politica-istorica cehica representata pre base adeverate si drepte..

Valore nominala si valore reala.

Strainu care ar privi la Austri'a si ar vedé cum se frementa multele natiunitati si tierisiore, cum se fréca, cum se combate un'a pre alt'a, desitote striga si canta pre aceea-si cōrda: libertate constitutiuna, egala indreptatire politica si natiuna etc., — acelu strainu ar stă si s'ar miră cum de nu se intielege aceste eleminte, avendu tōte acele-si credintie politice?

Daca apoi acelu strainu s'ar senti indemnatu a studiu mai in detaiu referintele din asta monarchia Cis-Transilania, si ar cere se véda legile nōstre fundamentale, constitutiunea si intregulu dreptu publicu, apoi mirarea lui s'ar urca pana la umire, vediendu că acésta constitutiune (séu constitutiuni) este forte frumosă (mai alesu cum e tiparita in tipografie statului) si că acolē negru pre albu se vede pre chartia mai tōte cate le dorim.

Nu sufere indoiela, noi avem pe chartia o constitutiune frumosă, avem pe lege care dice „egala indreptatire tuturor a fora desclinire de religiune si limba," se intielege o avem pe chartia, inca si bani avem noi totu pe chartia; in fine totu ce-ti poftesce inim'a, cerca si vei gasi la noi, dar — pe chartia.

In prassa inse la aplicarea acestoru principie, barbatii nostri de statu sunt mai siomoneti de catu veri cari din alta tiéra, densii gasescu dificultati felirite, si desclinitu gasescu că valore a-cestoru principie variéza forte, precum sunt de varie natiunile séu tierile la cari se aplica. Banii nostri de chartia ne-au invetiatu mai antaiu se cunoscemu că este diferintia intre valore nominala a chartiei si valore ei reala (séu a cursului). Se scrie cate pe o chartia de statu că costa 100 fl., asta este valore ei nominala, ne ducem la cursu si vindem cate cu 66 fl. căci ni se spune că asta e valore reala séu a cursului, d. e. la obligiile dessarcinarii pamantului.

Pre urm'a acestei invetiaturi ne vedem astadi condusi a cunoscce că si la principiile politice este desclinire intre valore nominala si valore reala. Asie d. e. cindu dice legea: „egala indreptatire tuturor a fora desclinire de religiune si de limba," acésta lege este o valore nominala, éra in aplicare in catu e pentru „egal'a indreptatire natiunala," numita lege n'are neci o valore reala, si nu te folosesce de catu pentru a-ti prochia libertatea „individuala," asie ni-o explica chiar cei ce au facut'o in dietă de la Clusiu.

Candu se dice in Transilvania că este o libertate constitutiuna si că constitutiunea e restituita, acésta asisdere e o valore nominala, care din colo de Delulu-Mare pentru romani n'are valore cuvinicioasa reala căci densii se gasescu in parte sub legi de ale absolutismului.

Candu legile de la 1848 statorescu in Ungari'a ca 25—30.000 de suflete se trimite unu deputatu, aceste legi asie se aplică că cele mai dōue milioane de romani trimiți abie 30 de deputati, pre candu cele abie 5 milioane de unguri trimiți deputati cu sutele, si astfelu in data propoziție in locu de 2 : 5, ne gasim 30 insi in fati'a aloru cam 300. — Acésta este diferintia intre valore nominala si valore reala a acelora legi: pentru unguri vedem că valore reala este mai mare de catu cea nominala, pre candu pentru noi romani valore reala e cu multulu inferiora celei nominale.

Ca se nu insirāmu multe esemplu, lasam cettoriul si se essamine insusi cele latte libertati positive din constitutiunea nōstra, si va gasi că cam astfel se aplică tōte, pre acésta cale mergu mai tōte.

Cui se imputāmu aceste crime, neamicilor nostri politici? asie este, că trebuie se li imputāmu si loru, dar in parte trebuie se ni le imputāmu si nōa, éca cum:

Pre candu in economia, cu catu mai multe negoție se imbia la tergu, cu atat'a li scade pretiulu mai tare, pre atunci in politica cu catu o natiune se ivesce mai adese, cu atat'a i se urca mai tare valore politica. Asie vediuram Croaf'a ivindu-se a dese, cu constantia pentru pretensiunile sale, neincetata spunea caus'a la ordinea dilei, si asta frequentia nu-i scadi pretiulu ci i-lu urcă, in catu ministeriulu ungurescu i cumpără invoirea cu conditiuni scumpe, pre candu cu Transilvania (desi mai mare si mai tare la drepturi) neci că stete de vorba pentru inviore.

Este dar aptivitatea, frecuentia, ce urca valore unei natiuni, si acestea adese o urca mai multu de ce este naturalmente, asie vedem că ungurilor (desi naturalmente minoritatea tierii) li s'a recunoscutu o valore, o importantia, d'a poté egemonisă pre cele latte natiune. Oare vor poté? respunsulu aterna de la noi.

Inca unu esemplu. Desi cehii sambata nu fura de fatia in dietă loru din Prag'a, totusi presiedintele vorbi in ambele limbi (cehesce si nemticesce), totu asie sunt redese si actele oficiali. Acésta tocmai este diferintia intre relatiunea cehilor catra nemti si a romanilor catra unguri. Nemtii vorbescu si cehesce recunoscendo valore politica a elementului cehicu, éra unguri in dietă din Pest necum se vorbesca ei romanesce dar nu lasa neci pre romani se vorbesca insisi in limb'a loru. Si de unde asta diferintia? de acolo că cehii prin continu'a loru actiune i-a facut pre nemti se li sentiesca

Prenumeratunile se facula toti dd. cor dinti a-i nostri, si d'adreptulu la Redactiunea Josefstadt, Langeasse Nr. 43, unde suntu a se adresă si corespondintele, ce privesc Redactiunea, administratiunea se predit; cate vorbi nefrancate, nu se vor primi, era cele anonime nu se vor publica.

Pentru anuncis si alte comunicatiuni de interesu privat — se respunde cate 7 cr. de linie repertirile se facu cu pretiu scadintu. Pretiul timbrul cate 30 cr. pent. una data, se antecipa.

ALBINA.

importantă, éra romanii in pacientia acceptandu fratieta ungurilor caparamu desconsiderarea nostra totala.

Valea Putnei (Bucovina) in 20 aug. 1868.

(Despre feluritele fundatiuni mai mici.) E cunoscutu cumca noi pana la anulu 1848 ni perdusemu consciintia de romani si cumca Pumnulu, asiedandu-se ca profesor de limb'a romana la liceulu din Cernăuti, incepù a strplantă sentiul natuinalu intru inimele junimei nōstre. Profesorului Pumnulu i-a fostu mai a minte inse se descepte in jumile sentiul comunu pentru interese natuale. Sub inriurint'a lui s'a si infinita biblioteca studintilor romani, care se urdi pe la medilocul dieceniu trecut si se mari prin contribuirile libere ale studintilor gimnasiali. Totu acestu sentiu facu că de aici era sume inseminate pentru fundatiunea Gazetei de Transilvania si pentru Asociatiunea Transilvana si că se urdira cateva fundatiuni si aici in tiéra, si anume fundatiunea seminaristilor, fundatiunea preotiesca si fundatiunea pumnulene, éra mai alesu merita elu prin urdarea Societatei pentru literatur'a si cultur'a romana in Bucovina.

Scopulu fundatiunilor celor trei de aici din tiéra e prè laudaveru, e adeca, de a spriginti tineri la studie mai multe pe la universitat, dara ceea ce nu ni vine in demana, e, că nu avem evidentia destulă in manipularea cu capitalurile loru. Despre fundatiunea preotiesca a nume scim nu mai atat'a că pe săma ei au incursu de la nunt'a din Fundulu Moldovei 200 fl. v. a. Unde se pastrădina inse capitalurile ei, de aduce interese si de s'au imulti si in alte chipuri? nu ni e cunoscute. Totu asi nu cunoscem neci starea fundatiunii seminaristilor. Capitalulu ei audim că ar fi ajungendu pana la 700 fl. v. a., din cari una parte se se afle la parintele Dimitrie Procopoviciu in Mamaesci-nuoi si anume aceea ce se compune din contribuirile cu ocaziunea balului alumnilor seminariali, éra alta parte pre la mai multi preoti tineri. De orace se audu banuele din partea celor ce au contribuit la fundatiunile acestea, ar fi cu cale ca cei ce le amintesc se de la societatea in publicu despre starea in care se afla ele, cu atat'a mai vertosu, pentru că lips'a informatiunii nu numai că aduce in prepusu persoanele, cari s'au ocupat cu formarea loru, dara mai e incă cu scadere pentru veri ce intreprindere de feliu acela. A nostra parere ar fi, ca capitalurile fundatiunilor acestor dōue se se prede fundatiunii pumnulene, de orace tuturile fundatiunile urmarescu acel'a-si scopu cu acelea-si mediloce; catu despre diversitatea numirilor, e luer secundariu. (Unificarea fundatiunilor privita din punctul economicu, face cu nepotintia intre densele ori ce rivalitate nobila; éra in casu de unu pericol, le espune pre tōte. Trebuesc dara a mai medită despre acésta tema. In cea lalta parte suntem de acord perfect cu d. corespondintele intru a cere de urgintia societate publice. Red.) Fundatiunea pumnulene e inca si mai favorita de catu cele latte, căci, cu tōte că e forte tinera, trece capitalulu ei peste 1000 fl. v. a. cum se vede din reporturile, ce ni le face despre densa fōia societatei pentru literatur'a si cultur'a romana in Bucovina. Dreptu că sunt si de aici ce dicu, că capitalurile fundatiunilor atinse s'au desfacut si a nume pentru nisice scopuri, ce nu convin menitii pentru care s'au adunat, dara asta nu o potem crede noi din diverse cause; cu tōte acestea vedem, catu e de necesariu a lamurpe contributori in privint'amanipularii contribuirilor loru; de aicia si cugetāmu că toti, cati s'au ocupat cu culegeri de bani, séu se vor ocupă de acum nainte, se nu intardie a dā informatiuni despre intrebuintarea loru.

Solca (Bucovina) in 22 augustu 1868.

(*Necazu cu casetoriele amestecate.*) In anul 1862 a esit in „Foi'a pentru minte, inima si literatura“ din Brasovu unu artichiu, ce cuprindea juramentul alumnilor seminariali din Cernăuti de a nu luă in casatorie române de acelea ce nu vor fi vorbindu curatul limbă romana si nu vor fi petrunse de idei si sentiminte natiunale. Acestu juramentu lu vedem cu acum'a calcandu-se, caci alumnii seminariali de astazi nu numai că se casatorescu cu romance slabe, fora de cultura natiunala, ci chiar si cu straine, cu germane si polece, cari nu stima si nu onora neci limbă romana neci datinile romane. Astu-feliu alumnii seminariali, cari de altintre dieu că suntu romani devotati prin fapt'a cea mai cumpenitória din vieti'a omului contribuescu la desconsiderarea natiunalitatii romane. In anii din urma a nume incheiara optu insi casatorii de feliu acesta, si acum e notoriu că in casele lor, vorbindu-se parte nemtiesce, parte polonesce, neci nu se face pomenire de limbă romana, éra la contribuiri si la alte actiuni nevinovate natiunale se sfiesc easi cum ar fi cu spioni in casa. Face-vor cestia, ce vor esf de acum, totu asiá? Demustră-vor totu asiá, că precepui interesele romane?

Aradu, 7/20 augustu. 1868.

(*Teatru romanescu.*) In 8 aug. n. fu representarea a treia „Sterianu patitulu“ coimedia originala de Pantazi Ghica. Publicul s'a adunat érasi in numeru mare, dar mai numai romani, de grase strainii domolindu-si curiositatea remasera pre a casa, unii dintre densii pastrandu sentiminte invidiose, asié d. e. in fóia ungurésca „Alfold“ care mai nainte laudase pe artistii nostri, vediuramu, acu pe unu colaboratoru că se mira insusi de laudele facute dicendu că astfel de piese sunt nepotrivite pentru „civilisatiuna de aici“. Asié este că asemene piese sunt nepotrivite pentru civilisatiuna ungurésca cum o esprimu mai vertosu solgabirale unguresci essecutandu dreptatea (?) cu „bat'a,“ de li-a mersu veste in lume. Inse daca e vorba de o civilisatiune europena séu de un'a romana, apoi li-o spussem că artistii nostri sunt in tocm'a precum ii doresce susfletul nostru. Noi ni-am mirat mai nainte de laudele ungurilor, éra de desplacerea loru de acum'a nu ne miram defeluci o gasimur de naturala si consecinte, caci daca ungurului desplace natiunalitatea romanésca trebuiá naturalminte se-i desplaca si artistii cari contribuescu a desvoltá acesta santa natiunalitate. Nu ni potem inse retiené d'observá ca multi diregatori si alti intieliginti romani din juriu cetescu pre „Alfold“, despre care acum se potu convinge catu este de malitosu, deci nu-lu mai cetésca, daca nu vor se fie sedusi. Daca desfiguréza ceea ce insi-ne vedem cu ochii, cum va desfigurá ceea ce noi n'am vediut? — „Arader Zeitung“ si — sustine stim'a ce si-a castigat vorbindu adeverulu, asié dise si despre acesta representare: „Societatea teatrala romana propasiesce intru atragerea amicilor nuoi si nisuesce pre cei vecchi a si-i pastrá alipiti... publiculu forte numerosu, aplausele entusiastice. Partea leului o avu érasi d. Pascali.“

A patra representare „Mihaiu Vitézul dupa batal'a de la Calugeren“ de Bolintinianu, „Barbatulu nineratu“ coimedia tradusa de Pascale, si „Nenorocirea coconului Berzoiu, barbatulu cocónei Chiritia“ atrase unu publicu mai numerosu de ce era la prima representare. M. Pascali avu rolulu de Mihaiu si se potu convinge că cu catu mai adese pasiesce pe scena, cu atat'a si-castiga mai multa simpatia. Aplausele si impressiunea ce asta representare lasă in publicu, — fura straordinarie.

Marti sér'a fostu a cincea representare, era mercuri (din cau'a bólei dlui J. Gestianu) in loculu piesei avisate s'a datu fora abonamentu. „Nu e sumu fora focu“. Nu voiu vorbi despre tóte cu de amenuntulu, ci me marginesc a spune că óspeti prè iubiti venira de departe, asié duoi dd. Mocioni, Borlea etc apoi si bravulu poetu d. redactoru din Pesta Josif Vulcanu. Bucuri'a ni-a fostu mare candu domn'a Matilda Pascali aparù pe scena in costumu romanescu si dechiamà o poesia de alui Vulcanu „Copil'a romana“. Publicul intonà: se traésca domn'a Pascali, se traésca autorulu Vulcanu. Vivantele nu inectara pana ce domn'a Pascali si d. Vulcanu se presentara pe scena pentru a le primi.

Vineri va fi ultim'a representare romana in abonamentu. Sambeta se va dà unu banchetu splendidu in onorea societatei nóstre teatrale, si respective a fratilor nostri de preste Carpati, apoi se vor departa din mediulocul nostru, inse din inimele si sufletele nóstre necandu nu vor disparé, caci toti si tóte ni sunt iubiti, toti si tóte sciura se ne incante cu artea romanésca si se ni faca suvenirea loru placuta si durabila.

Societatea va pleca prin Temisiéra la Oravita, unde este invitata de fratii nostri de acolo si ingagiata pentru cateva representari. Gratulàmu oravitianilor.

Curtius.

Checi'a-Romana in 4/16 augustu 1868.

(*Conferintiele invetiatoriloru cosmopoliti.*) In 11 si 12 a lunei curinte s'a tenueru érasi de catra invetiatorii cosmopoliti o adunantia generala in Giombolia (Hatzfeld) comitatulu Torontalului, sub presiedintia unui invetiator din Chichind'a mare.

La acesta adunantia a participatu o multime forte mare dintre invetiatorii germani, magiari si gidani din intregul Banatu, ba, s'a presentatu si din alte parti mai departate a le Ungariei precum: Körös, Kecskemét, Czelegd si altele; caci in favórea acestei adunantie si din partea societatii calei ferate a fostu concesu, tuturor invetiatorilor ce vor participa la acesta adunantia, a caletori cu tacsa secaduta la diumetate de pretiu, care a duratu de la 7 pana in 14 a lunei curinte st. nou.

Aici s'a luatu la desbatere a) §. 43 din proiectulu de lege pentru scóla, ce acum de curundu l'a pusu pre més'a dietei Ministrulu de cultu si instructiune publica; b) cum si in ce modu se se propuna in scólele elementare desemnulu; c) cum si prin cine se se popuna doctrin'a religiunei, si altele mai multe.

Un inse ce n'am potutu trece cu vedere, care m'a si indemnata a face cunoescutu pre calea publicitatii tuturor invetiatorilor romani, este aceea, ce secretariulu acestei adunantie Steinbach s'a tanguitu intr'o cuventare catra toti colegii sei, că densulu a provocata intru intielesulu statutelor pe mai multi dora de vre o doua-trei sute de invetiatori gr. or. ca se participe la acesta adunantia, dar cu parere de reu vede că nu s'a presentat nimeni, dechiarandu că densulu nu precepe si nu-si splica altcum portarea acestor invetiatori facia cu adunantia, de catu că invetiatorii gr. or. inea n'au ajunsu la acelu gradu de cultura, ca se pôta precepe necesitatea si folosulu unei astu-feliu de adunare, si cumca intre membrii comitetului de doisprediece a acestei adunantie inca se afla doi invetiatori gr. orientali, cari n'au luatu parte activa, impreuna cu ceia lalti membri, neci odata la compunerea vre unei teme in acestu meritu, pentru aceea si recomenda adunantiei ca se eschida din comitetu pre asiá feliu de membri, si se-i inlocuiesca prin altii mai zelosi si mai petruasi de pondositatea si lips'a unci astu-feliu de adunantie.

Eu din parte-mi, care am fostu martorul ocularu la acesta adunantia, cugetu dupa parerea mea individuala că n'ar fi fora de scopu, deca noi invetiatorii romani la viitora adunantia a invetiatorilor cosmopoliti (care s'a decisu a se tiené in Oravita) am indreptá catra densii o adresa subscrisa de catu mai multi invetiatori, séu deca am trimite unii din cei mai distinsi invetiatori ai nostri in corpore, cari se le spuna pe fatia franeu si fora de rezerva, că — noi invetiatorii romani nu vom participa la adunantiele loru, din cau'a aceea că interesele nóstre nu sunt cele ce sunt ale loru, că — noi avemu acum congresele nóstre natiunale bisericesci compuse parte mare si din lumeni, de la cari speram si acceptam ca scólele nóstre se se organisedie dupa doarla si cerintia natiunei nóstre.

Sperediu că atunci secretariulu amintit u inea ar poté fi liniseitu si odihnitu, si dora in viitoru nu si-ar dà ostanéla de a ne mai invitá si violá in publicu, caci la din contra densii la tóta ocasiunea unde numai li se va dà prilegiu, ni vor aruncá batjocuri si dejosiri in fatia, si vor tractá eu noi ca eu asiá feliu de individi necapaci, cari neci catu nu se interesáda de organisarea si bunastarea scólelor loru, acum candu tóta lumea striga: scóle! naintare si prosperare!!

Georgiu Gataiantiu m/p,
Invetiatoru romanu or.

De sub muntii apuseni ai Transilvania, nici, augustu.

(*Respusu la nisice calumnii unguresci.*) Traim intr'o epoca candu totu ce nu impinge ap'a pre móra dragutilor nostri unguri, se timbrédia de agitatiune si ce mai sciu ce. Acésta se vede si din casulu urmatoriu:

Bravii romani din comun'a Cetea (cot. Alba inf.) de cati-va ani arangédia mai in totu anulua cate-o petrecere natiunala, si invita pre unii barbati intelligenti. Estu-modu fu si subserisulu norocosu a partecipá.

Vine apoi „Magyar-Polgár“ 12 aug. nr. 95 si descrie cu colorile cele mai false petrecerea numita. Corespondintele rusinandu-se de falsitatea impartasirii sale, se ascunde sub desu usitatulu gardu alu anonimitati.

Dupa ce spune coresp. că romanii din Cetea au tinutu o serbatore populare, se espereatorédia că unii studenti au folosito acea oca-

sione spre a agita si a face rescola in poporu.

— Spre documentarea acestei afirmatiuni provoca la nescari martori oculati cari au asistat in antea sosirei Dluicoresc. si cari i-au povestit cumca unu teneru auscultatoriu de medicina au strigatu in gur'a mare că romanii sunt apesati de unguri, inse la ei e puterea, in mana logu li e sórtea, si că aterna de la ei ca pre apesatori se-i reapse. Dechiaru că acésta este o scornitura, din tientariu unu armasariu, caci eu amu datu numai expresiune durerósei mole convingeri basate pre esperintia că egalitatea de drepturi nu este intrupata. La fati'a locului corespondintele vede totu ómeni beti, — érasi o scornitura, si daca ar fi adeveru totu i-ar face corespondintelui rusine că de ce s'a ocupatu de ómeni beti?

Nu vrea se me ocupu de tota corespondintia, care e o lunga mintiuna de la incepantu pana la capetu, ci observu că corespondintele mi-atribue că asiu fi disu si acestea: Eroi libeertatii au fostu Acseente si Iancu, pre acestia se-i urmati, caci numai asiá veti poté invinge pre unguri. — Respingu acésta assertiune a coresp. ca una carea se tiene de categor'a fictiunilor. E adeveru că am afirmatu că Dni Acseente si Iancu s'a luptat pentru libertatea nóstra, — negu inse că asiu fi disu că prin densii se potu invinge unguri si in viitoru, n'am potu dice că nu-su profetu.

Corespondintele face si pre istoricul afirmandu că romanii din Cetea n'au participat neci in arm'a lui Horia neci la cea din an. 1848. — Nu intru cu dsa pe terenulu Istoricu, — me marginescu a face o intrebare modesta: cine-e autorulu acelei istorii, de unde a suptu acea sciuntia inalta?

Unu candidatul de mediu.

Cuventarea deputatului Ioane Misiciu.

(Ieñuta cu ocaziunea desbaterii generale a proiectului de lege pentru aperarea tierii.)

(Incheiare.)

In virtutea acestui proiectu numai imperatulu Austriei are armata, éra regele Ungariei n're, si din imperiulu magiaro-austriacu numai o parte, adeca cea germano-austriaca va avé armata, pre candu partea cea lalta adeca cea magiara nu va avé neci unu soldatu.

Si dupa tóte aceste imprejurari mai sus amintite, totusi se afirma că ni-am ordinat relatiunile nóstre interne pe bas'a paritatei.

Celu ce doresce furbinte ascurarea existintiei si viitorului patriei sale, acel'a nu poate negá că trebuie se ne organizam.

In astfel de periodu, candu se aduna denarii santului Petru, pentru infiintarea unei armate papale din tóta lumea crestina, candu insusi santulu parinte, pap'a din Rom'a (cum prè bine dice Victor Hugo in versurile sale) binectiventa puscele, cari stingu intr' unu minutu vieti'a aloru 13 ómeni (placere in stan'a. Miscare in drépt'a) in astfel de periodu comite crima totu statulu, care nu se ingrigisce de garantile viitorului seu propriu.

Dar chiar pentru că voescu se vedu ascurata existintia patriei mele, dorescu se se infiintze o armata condusa de sentiminte patrioticce si nu compusa de eleminte straine.

Si eu provocu la vecinii nostri, cari si organizáda poterea armata, candu voescu a motivá necesitatea infiintarii armatei nóstre.

Dar se nu uitam că desi vom marí numerulu armatei nóstre in mesura egala cu numerulu armatei vecinilor nostri, totusi nu vom poté emulá cu ei, pentru că pre candu

si-infiintéza natiunile vecine armate na-tiunale, pre atunci voim noi prin pro-jeptulu presentu a infiintá o armata nemtieasca, desí a incetatu Austria d'a fi potere nemtieasca.

Armatele natiunale ale vecinilor ac-stor'a, pastreza in sine sement'a sacrificarii eroice, pre candu o armata casí cea propusa in proiectu, si-va implini numai detorinti'a.

Nu se pote trage la indoieá, că marin'a austriaca la Liss'a s'a luptat si a invinsu eroismu, dar pentru aceea totusi nu credu că ar fi potutu aratá acelu exemplu alu sacrificarii, ce l'a aretat marin'a francésca, candu s'a imbiatu capitulatiunea, fiindu invinsa de Angli la Tulon.

Luptatorii unei nái, ce erau se se cufunde, respinsera tota provocarea de capitulatiune, cu cuvintele acestea: „se traésca republi-c'a“, — intre eschiamarile acestea se retraseră de pre o naia pre al'a, si candu erau pre cea din urma éra undele apei mai că-i acoperiau, atunci fura provocati mai odata spre capitulatiune, dar si acum o respinsera, si arm'a eroica s'a cufundat ipre strigările freneticice: Traésca republic'a! (Placere mare in stang'a.)

Unu opidu in Francia era aperatu chiar de cetatiénii sei in contra atacului inimilor, pre unul din acesti cetatiénii, care stetea la sentinela, lu fecera atentu se mérga, că-i arde cas'a; densulu inse respuse: „ce grige am eu de cas'a mea, candu mi patri'a in pericol?“ In momintele pericolului e de lipsa spiretulu patrioticu in astfel de gradu, ca se pote fi patri'a salvata.

De órare inse prin proiectulu presentu spiretulu acesta nu-lu vedu desvoltat, ci supresu, de órare proiectulu acesta primesc armat'a austriaca cu tóte defepte, prejudiciile, cu tóta sistem'a manipularii si alimentarii in tóta estinderea, fora réservarea oresi-carui amestecu, séu controla, si o decretéza de natiunala; de grase nu credu, că armat'a acésta pe langa constructiunea si spiritulu ei presentu ar poté fi aperatorea si priveghiatore libertatii nóstre constituionale, nu potu primi exceptionalminte proiectulu presentu de baza pentru desbaterea speciala, desí mi tienu de onore destinsa a poté in partea acésta ocupat locu, si inca din cau'a că nu-su optimistu se credu că ar primi partea dréptă modificatiunile, cari se vor face.

Acum spre incheiare sie-mi iertatu face unele observatiuni la cele audite pana acum in casa.

Dnul V. Toth a disu, că pana acum tinerimea nostra n'a mersu cu bucuria in armata austriaca, acum inse se va grabi a intrá cu entusiasmu.

La acésta mi ieu libertatea a respondere o anecdota din 1848.

La comandantele locului intrá odata unu suboficiru si inșincintă că a adusu unu „voluntariu“. Fiindu intrebatu că unde e voluntariul, suboficirulu respuse: „colo e legat la laturea vienesului.“ (Ilaritate.)

Desí nu cu totul asiá, dar cam asemenea se vor intemplá inrolarile viitorie pentru armata austriaca.

Aci mi vine a minte, că óre cine a promis unu suma anumita de bani daca crede, că Cristosu a ospetatu si saturatul binu mai multe mii de ómeni cu nisice pesci si pane.

Dupa putenia eugetare respuse acesta me rogu se-mi dati numai diumetate din sun'a promisa, pentru că eu numai diumetate credu, adeca, credu că Cristosu a ospetat multimea flamenda, dar nu credu că acésta s'ar fi saturat bine. (Ilaritate.)

Asiá sum si eu cu afirmatiunea dnului V. Toth. Diumetate din ea, adeca că tinerimea nostra vor intrá in armata, pentru că sunt simili, o credu, dar că ar intrá in armata austriaca cu bucuria si entusiasmu, ast'a dieu n'cred. (Stan'a: asiá e!)

Eu sciu stimá si apretiu' acea in adever si sincera si barbatésca dechiaratiune a dlui ab Klappa că de aceea trebuie se primim proiectulu presentu, relativ la armata, pentru că alt'a n'avemu ce face, pentru că mai bunu n'capetámu.

Acésta e spesiunea si preceperea adeverata a starii lucrurilor de fatia, si de acea nu potu precepe cum s'a potutu d. V. Toth dechiará in estu-modu, că de acum nainte vor luptá fiili nostri in armata austriaca cu entusiasmu pre candu armat'a acésta totu cu vechia romane, pre candu nu de aceea o suntemu in compusetiunea presenta pentru

am astă-o bună pentru patria noastră ci de aceea pentru că colo în Viena nu ni ieră s'oschimbămu și s'o îndreptăm. (Aprobate în stang'a).

Dacă-i place cuiva să saltă de bucuria pentru compuștiunea prezentă a armatii, apoi salte, eu din parte-mi la bucuria acăstă nu potu lăua parte.

Dnulu ministru presedinte c. I. Andrássy a spus in vorbirea sa, că Austria nu mai are ce perde.

Pôte, că sună dărăindiscretu, dacă mi-ieu libertatea și răspunde dlui ministru presedinte și inca tocmai eandu absentăza, pentru ce ve si rogu se me scusat; nu potu înțelesă acea observare, că dacă se va împlini profesarea, acăstă asiă, și dacă e adeverata disă lui asiă, cum e adeverata acea declaratiune a lui pronunciata înaintea casei că dorintile națiunii s'au împliniti tōt, de la cea d'antaia pana la cea din urmă, atunci fără-mi pare reu, că nu potu părea Austria unu viitoru mare. (Plăcere multă in stang'a).

Dnulu abl. Perczel a disu că poporul român intratăa a fostu demoralizat, in catu n'a voită se primășca libertatea oferita de Sulla.

Vai ieră dnulu abl. dăr' nu e mirare că poporul român d'atunci n'a primitu libertatea oferita de Sulla, pentru că aceea si acum ar respinge-o veri care națiune.

Ce a fostu periodulu lui Sulla? periodulu proscriptiunilor, suprimerii de democrația și măcelarilor triste. — Asemene pe-riodu nu-si va dori neci unu poporu sanctosu la capu.

Se nu uite dnulu generalu, că caușă principala a nefericirilor Romei a fostu aceea, că Sulla se credea mai mare de catu Mariu, că dori și subspașă renumele, a-lu face nepopularu, că pana candu Mariu, invigatorul Cimbrilor, Teutonilor și altor germani, reacția in lumea largă, alungat din patria, si mediti - a supră ruinelor Cartaginei despre matirea patriei sale din timpulu trecutu, pana atunci Sulla totu agită in contră lui si se nisia - a-lu face nepopularu. (Plăcere mare in stang'a. E adeverul Asiă e!)

Se nu uite d. abl., că redicandu-si unu romanu mană in contra lui Mariu, acestu etatărnu mare l'intimpină cu cuvintele acestea: „cine esti tu, de te incerci a-ti redică mană in contra lui Mariu?“ si acel'a delocu aruncă armă din mana.

Pôte că vor veni asemene mominte in cari va apără spiritul barbatului renomitu alu patriei noastre înaintea ochilor susținători a dlui ablegatu, si-lu va întrebă: „ce am pechatuitu, de te scoli in contra moa, candu noi ambii, cari cuprindem locu desclinitu in istoria patriei, am trebui se ne luptămu cu poteri unite, si nu d'a ne invinge unul pre altulu“?

Dă, O casa, parerea mea e, a unifică poterile, a intărî concordia intre barbatii nostri mari, căci numai aci e potere si precum a condus columnă de foc pe israeliti sub Moise, asiă conduce patria nostra concordia si spiritul increderei reciproce spre dñu Ilmănu mai frumosu, mai bunu de catu celu d'acum'a, mai securu si de unu viitoru mai gloriosu, — a. cestă mi e cuventul din urmă, de orace mi-am desfășurat mai nainte parerea mea in privintă proiectului. (Aplause indelungate in stang'a.)

Protocolul Sedintei a IX

extraordinaria

tinută din partea direcțiunei asociației naționale arădane pentru cultură poporului român in Aradu in 18 augustu nou 1868.

de fatia au fostu:

Președinte: Ilustritatea Sa domnulu Antoniu Mocioni directoru primariu.

Membri: Domnii Mirone Romanu directoru secundariu, Emanuil Missiciu percepto, Lazaru Ionescu fiscalu, Ioane Goldisius esatoru, Teodoru Serbu economu, Stefanu Adamu și Aleș'a Popoviciu.

notariu Petru Petroviciu.

70. Din lips'a numerului necesariu alu membrilor directiuniali, sedintele ordinarie la terminii desfăști in Iuliu si Augustu — nepotendu-se tienă, — s'a indicat pe diu'a de astădi sedintia extraordinaria pentru desbaterea obiectelor curiente, — ce

Determinat:

Se ié spre scire.

71. Apropiandu-se timpulu tinerii adunarii generali.

Determinat:

Terminulu „Adunarii generali se desfășore pe 14 septembrie nou a. c. si di- lele urmatore“, fiindu acăstă a se aduce la cunoștința publică si toti membrii asociației a se invită pe calea foilor la acea adunare generală; — Totdeodata se emite o comisiune statutară din domnii Lazaru Ionescu, Ioane Popoviciu, Desseanu, Aleș'a Popoviciu, Ioane Goldisius si notariul Petru Petroviciu, pentru pregătirea celor ce privescu si sunt necesarie la adunarea generală; avându comisiunea însarcinare de a reportă aceia, si respective a face trebuințele propunerii pe diu'a 30 augustu nou a. c. carea se desfășore de terminu alu unei sie- dintie extraordinarie.

73. Domnulu comembru Ioanu Popoviciu Desseanu presinta actele judiciale referitoare la o pretensiune a lui Ioanu Bulboacă din Curticiu, in contră lui Petru Petroviciu din Siri'a, carele din urmă in puterea unei legături subscrise de reprezentantul Iova Cresticiu, are regresu in contra lasamentului Cresticianu; propune numitul D. comembru a se complană acăstă pretensiune pe contă lasamentului pomenit, ca asiă se se eviteze spesele proceduali, care s'ar trage din acăstă detoria de totu evidinte.

Determinat:

Actele din cestune se transpună dñui fiscalu alu asociației Lazaru Ionescu spre combinare si opinione pana la venitorea sedintă direcțională.

74. Domnulu directoriu secundariu raportează, că a primitu de la cassă finanțiară o admontiu, pentru a se plăti din partea Asociației o contribuție comunala de 63 crucei v. a.

Determinat:

Fiscalul asociației dñu Lazaru Ionescu este poftit a cercetă trăbă si de evidentă pretensiunea, a o escontentă.

75. Domnulu directoriu secundariu presinta o politia (Wechsel) sunatioră despre 100 v. a. care Domnulu Nicolau Zsigi din Oradea marca o detoria a fostului directoriu acum advoacatul Gheorgiu Racz o cedăza pe semnă fondului asociației noastre.

Determinat:

Cesiunea domnului Nicolau Zsigi primindu-se in semnă de bunavointia catre Asociația noastră — politia si totu scriptele privitorie la detoria lui Gheorgiu Racz se estradau dñui fiscalu alu asociației Lazaru Ionescu spre cercetare si opinione in privintă incassarii detorice de sub intrebare.

76. Domnulu directoriu secundariu face cunoșcutu: că la expediția decretată sub Nr. 68, a. c. pentru incassarea restantelor, si acuizarea membrilor nuoi, au mai fostu lipsă de unele tiparituri supletorii, care s'au si procurat la tipografia lui L. Rethy din Aradu in pretiu de 8 fl. v. a. — cere dara erogatiunea acăstă a se aplacă.

Determinat:

Sum'a acăstă — cu reducere la desculu directiunalu din 14 iuniu nou a. c. Nr. 63 se asemna la perceptoalul asociației.

77. Societatea din Bucuresci, „Transilvania pentru ajutoriul studintilor romani“ — comunica regulamentul de concursu la stipendiele create de dens'a pentru junimea romana, cu recercare de a se dă acăstui regulamentu cea mai estinsa publicitate, si suplicele intrate la acăstă direcție a se transpune pe langa recomandatiune si opinione — pana la 1 septembrie nou — aceleia-si societati.

Determinat:

Direcția intimpina cu cea mai viu caldura, fratiescă recercare din partea laudatei societati, si pe langa expresiunea multiamitei cordiale pentru acestu incepătitoriu la promovarea culturei noastre naționale, decide: a se publică pe calea foilor natuinali numai decat si in totă extenziunea regulamentulu si concursulu pentru stipendiele create de aceasi laudata Asociație.

ciatune; careia de aici se va notifica cor- diala multiamire pentru acăstă intreprindere forte salutaria.

78. Librarii „Aigner & Rautmann“ din Pestă si oferă assortimentul librăriei si diverselor carti literare ale stabilimentului seu cu recercare de prenumeratiune.

Determinat:

Se ié spre notitia.

79. Domnulu protopopu alu Buteniilor Ioanu Munteanu la recercarea facuta de aici sub Nr. 67 a. c. rescrie: că densulu ca fostul administrator interimalu alu Protopopiatului Halmagiu; in acăstă direcția nu a avut emoluminte materiali, din care s'ar potă desplăti detoria de 50 fl. a. fostului protopopu alu Halmagiu Petru Moldovanu, remasa in favoarea fondului asociației.

Determinat:

Responsulu dñui protopopu Ioanu Munteanu alu Buteniilor cu totă anteactele referitorie la acestu obiectu, precum si dechiaratiunea originală obligatorie a reprezentantului se estrada dñui fiscalu alu asociației Lazaru Ionescu cu insarcinare de a cercă escontentarea acestei detorii din lasamentul reprezentantului protopopu Petru Moldovanu.

80. Notariul direcțional Petru Petroviciu astern o motiune in privintă conditiunilor concursuali pentru stipendiele asociației, menite studintilor seraci, si in specie despre modrul, cum ar fi de a se documenta in viitoru seraci a suplicantilor.

Determinat:

Motiunea notariului se predă unei comisiuni statutară din dd. comembri Emanuil Missiciu, Ioane Rosiu si Ioane Goldisius spre combinare si opinare.

81. Notariul Petru Petroviciu reportăza despre efectuarea speditiunilor si emisiunilor agendelor notariale din sedintele precedente; — deodata strapune specificatiunea speselor cancelariei si postali pentru aprobare si refuire.

Determinat:

Raportul notariului se ié la cunoștința si specificatiunea se estrada esatoratului asociației spre revisiune si referare.

82. Domnulu Moise Suciu din Ciaba ca colectante alu Asociației, din caușă morbositatii sale nesimindu-se in stare de a corespunde misiunei de colectante, pe langa expresiunea recunoscentie de multiamire pentru incedere manifestata satia cu densulu, cu parere de reu resemna de colectura, restituindu-totu actele si tipariturile ce i s'au trimis si strapunendu o suma de 30 fl. v. a. ca ofertă renoită pe alti trei ani cu 10 fl. anualu, cu rogare: de a i se primă abdicarea motivată.

Determinat:

Abdicarea dñui Moise Suciu se acceptă si cu colectură pentru Ciaba se insarcină prin bunavointia dñu Simionu Popoviciu parochu si asesorul consistorialu in Bichis, caruia sunt a se trimite scrisorile pentru colectura, era sumă de 30 fl. solvita pe viitorii trei ani ca ofertă din partea dñui Moise Suciu se strapune numai decat perceptoalul asociației; — cu insarcinare de a trimite susamintului domnului a prescrisa si a-lu, duă in evidență, in firul caroră dara domnulu Moise Suciu cu acăstă se deghira de membru alu asociației pe anii 1869/70 1870/1 si 1871/2 fiindu a-i se tramite diplome indatinata.

83. Notariul Petru Petroviciu reportăza despre moarte colectatului din Saitinu preotul Nicolau Costă pentru care scrisorile estradate nu le-au potutu espăda.

Determinat:

Se ié spre cunoștință si se denumește in locul reprezentantului de colectante si pentru colectura Saitinu dñu colectante Michaelu Sierbanu jude circulal din Nadlau caruia sunt de a se trimite actele referitorie la colectură respectivă.

84. Simionu Popetiu studinte de a II clasa gimnasiala la Lugosiu multiamicește in scrisu pentru stipendiul ce a capatatu de curundu de la Asociație, apromitiendu inducta diligintia intru investituri.

Determinat:

Se ié spre scire.

85. Pentru autenticarea protocolului a cestei sedintie.

Determinat:

Se desfășore terminu pe mană la 11 ore ante de medieidi, la care sunt poftiti domni presinti a se infecțioa.

Protocolul presintă in presentă domnul Antoniu Mocioni, Mirone Romanu, Stefanu Adamu, si Petru Petroviciu cetindu-se a autenticat.

Aradu in 19 augustu n. 1868.

Direcția asociației naționale arădane, pentru cultura poporului român.

Antoniu Mocioni m. p.

presedinte.

Petru Petroviciu m. p.

notariu direcție.

Polenia.

(n) O. cetitori si-vor aduce aminte de ordinatiunea hetmanului muscalescu in privintă opriri limbei polone, reprobusa de unu in „Albina“. Acum ascescu sciri din Vilna a despre execuțarea ordinatiunei acesteia. O făcia ni spune că politia atacă pe strate in totă dilele, persoane din totă clasele pentru că au vorbit polonești; cei mai mulți se rescumpără cu bani, unii caletorescu pe o noptie si in temnițele politiei.

Crudelitatea execuției e cu multu mai sentita de cum se nu provoce indignatiune generală. Nici generalul Kaufmann n'a intreprinsu asiă o luptă miserabilă in contra polonismului. Nu mai putine triste e sările fețelor cări sunt expuse insultelor continue pentru portarea vestimentelor asiă-nume de gele. Nici adevară nu scire că vestimentele sunt aportă, pentru că nu numai vestimentele negre, ci si cele brunete si asure se consideră de gele, si delocu replica politiei că acestea sunt vestimente de gele, nu gele, pre nimene din familiile ei care gelesce patria, că este dura o demonstrație politica.

Unii soldati de la politia sunt atati de nerăsunări de opresu femeile la uscări, femeile catolice si cauta că ore n'au vestimente negre de desubtu.

Precum se vede demonstratiunda morală a lumii, civilisate, manifestările de disperație contra tiraniei moscovite, cu ocazia desvelirii monumentului polon din Rappesw (in Sutieră) la 16 i. c. radicat in memoria imbrătorului si suferintelor de unu secol ale Poloniei pentru viață sa, si carele acolo pră acelui secolu liber se fie unu documentu esternu că Polonia striga ajutoriul lui D'ieu si a lumii civilisate contra barbariei, — totu acestora n'au pututu schimbă planul Rusiei facia cu Polonia. Cumca si pe viitoru din partea regimului rusesc Polonia nu poate accepta mai bunu, despre acăstă ne convinge de a-junsu cerculariului ministrului de eterne Gorciacoff, emisul din Wiesbaden extra reprezentantii rusesci. In cerculariul animitu Gorciacoff se ocupa cu festivitatea polona din Rappesw. Densulu firescă desaproba cele in temple atolo, dar mai cu séma nu se poate impăca cu aceea că cum de au iertat regimile din Berolinu, Vienă si Pestă, ca si ablegati-dietali se partecipe la arădicarea petrii sepulcrale a Poloniei? (vorbele lui propriu).

Vorbindu despre Polonia nu potem a nu cugetă cu dorere la frati nostri din Basarabia, cari sunt inca supusi Rusiei, si cari probabilmente nu vor fi avendu o sără maj buna desfășră nu ni se plangă, a buna séma nu in drasnescu se ni scrie. Seraca Basarabia plangerile si suspincile Poloniei le scie si compatimesc. Europa multă dată suferintele tale cine le scie? Tu numai, si bunul Dumnedie!

Economia.

Tergul de Viena.

Bumbacul	Egiptianu	fl.	fl.
"	Nordamer. midd. 68.	— 72.	
"	Grecescu	—	"
"	Levantinu 1.	50.	55.
"	Persianu	—	"</td

